Stefan Zweig

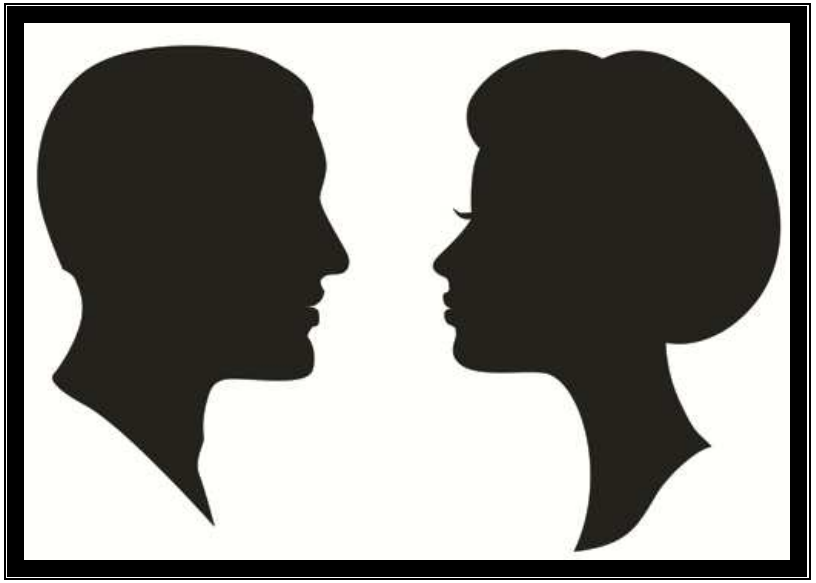

Vint-i-quatre hores en la vida d'una dona

CLUB DE LECTURA 52

18 de maig de 2015

Vida

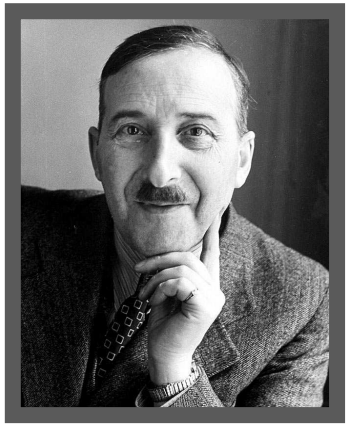

Nascut a Viena, Zweig era fill de Moritz Zweig, un adinerat fabricant tèxtil jueu, i d'Ida (Brettauer) Zweig, filla d'una família de banquers italians. Va estudiar filosofia i història de la literatura, matèries que li van permetre entrar en contacte amb l'avantguarda cultural vienesa de l'època.

Zweig va desenvolupar un estil literari molt particular, que unia una curosa construcció psicològica amb una brillant tècnica narrativa.

El 1910 viatjà a l'Índia i el 1912 a l'Amèrica del Nord. El 1913 es va traslladar a Salzburg, on va viure gairebé vint anys.

Durant la Primera Guerra Mundial, i després d'haver servit en l'exèrcit austríac (com a empleat de l'Oficina de Guerra, ja que havia estat declarat no apte per al combat), es va haver d'exiliar a Zuric a causa de les seves conviccions antibel·licistes per la influència del seu amic, el pacifista francès Romain Rolland.

D'aquest període és *Jeremiah*, una obra antibèl·lica que va escriure mentre estava servint en l'exèrcit i que va ser publicada durant el seu exili a Suïssa. Allà va treballar com a corresponsal per la premsa lliure vienesa i escrivint per a alguns diaris hongaresos. Gràcies a les seves amistats, entre les quals es comptaven Hermann Hesse i Pierre Jean Jouve, va poder publicar visions apartidistes sobre la turbulenta realitat europea d'aquells dies.

La solvència econòmica de la seva família li va permetre seguir conreant la seva gran passió: viatjar; i va ser així com va adquirir la gran consciència de tolerància que ha quedat plasmada en les seves obres, les primeres a protestar en contra de la intervenció d'Alemanya en la Gran Guerra.

Després de l'armistici de 1918, va poder tornar a Àustria. A Salzburg es va casar, el 1920, amb Friderike Maria Burger von Winternitz, una admiradora de la seva obra, a qui havia conegut vuit anys abans.

Com a intel·lectual compromès, Zweig es va enfrontar amb vehemència amb les doctrines nacionalistes i l'esperit de revenja que es respirava a l'època. Va escriure sobre tot això en una llarga sèrie de novel·les i drames, en el període més productiu de la seva vida. Conegué a Thomas Mann i a Max Reinhardt.

El relat històric *Grans moments de la humanitat*, que va publicar el 1927, es manté, encara avui en dia, entre els seus llibres de major èxit. El 1928 Zweig viatjà a la Unió Soviètica. Dos anys després va visitar Albert Einstein al seu exili a Princeton. Al llarg

de la seva vida, Zweig va cultivar l'amistat de personalitats com Maksim Gorki, Rainer Maria Rilke, Auguste Rodin, i Arturo Toscanini. El 1934 va publicar la seva triple biografia *Mental Healers*, i un assaig sobre els orígens de la Ciència Cristiana i la psicoanàlisi.
D'origen jueu, va ser defensat pel compositor Richard Strauss, que es va negar a eliminar el nom de Zweig, com a llibretista, del cartell de l'òpera *Die Schweigsame Frau* (La dona silenciosa), estrenada a Dresden. Hitler va refusar anar a l'estrena tal com estava previst i l'obra es va prohibir poc temps després, havent-se representat tan sols tres cops.
La religió no va jugar un rol central en la seva educació. En una entrevista va dir:
"La meva mare i el meu pare eren jueus tan sols per un accident de naixement"
Tot i que els seus assaigs de política van ser publicats per l'editorial *Neue Freie Presse*, l'editor literari de la qual era el líder sionista Theodor Herzl, Zweig mai es va sentir atret per aquesta forma de nacionalisme.
Després de l'augment de la influència nacionalsocialista a Àustria, Zweig es traslladà temporalment a Londres; en aquest temps ja va tenir dificultats per a publicar les seves obres a Alemanya, però hi va poder escriure el llibret per a l'òpera de Strauss. El 1934 va iniciar una sèrie de viatges per l'Amèrica del Sud.
El 1936 els seus llibres van ser prohibits a Alemanya pel règim nazi. El 1938 es va divorciar de la seva primera esposa. A l'any següent es va casar amb Charlotte Elisabeth Altmann i, a l'iniciar-se la Segona Guerra Mundial, Zweig es va traslladar a París. Poc temps després, va viatjar al Regne Unit, on va obtenir-hi la ciutadania. Va viure a Bath i a Londres, i després va viatjar als Estats Units, l'Argentina i el Paraguai, per fer-hi unes conferències. Després de la publicació de *Novel·la d'escacs*, el 1941, s'instal·là al Brasil.
A la ciutat de Petrópolis, el 22 de febrer de 1942, es va suïcidar juntament amb la seva esposa, desesperats pel futur d'Europa i la seva cultura (després de la caiguda de Singapur estaven convençuts que el nazisme s'estendria pel planeta). Va escriure:
"Penso que és millor finalitzar en un bon moment i dempeus una vida en la qual la labor intel·lectual ha significat el gaudi més pur i la llibertat personal el bé més preuat sobre la Terra"
La seva autobiografia *El món d'ahir* es va publicar pòstumament el 1944. És un panegíric de la cultura europea, que considerava perduda per sempre.
Zweig creia en el valor civilitzador de la cultura. Va combatre amb els seus llibres i amb l'acció a favor de la pau europea durant la primera guerra. I havent assolit l'èxit mundial, es va suïcidar, al Brasil, on havia fugit, sense consol, però sense estridència, mentre la barbàrie hitleriana projectava l'ombra més fosca que ha caigut sobre el món. La il·lusió del progrés de la civilització quedava esclafada per aquesta ideologia monstruosa que es va anar fent forta cultivant l'odi, estimulant la rancúnia, exacerbant el ressentiment. Com més l'antisemitisme progressava, més clarament comprenia Zweig que la cultura no és incompatible amb la barbàrie.

Opinions

Vint-i-quatre hores en la vida d'una dona, de Stefan Zweig

Cada cop que acabo un relat de Zweig penso que aquest austríac escrivia massa bé, que no és normal aquest talent narratiu, ni descriptiu.
Aquesta expressió és solament comparable a aquella ombra blanca en la qual, en despertar-nos d'un somni, creiem veure el rostre fugisser d'un àngel.

—Vint-i-quatre hores en la vida d'una dona,
traducció de Jaume Vallcorba, Quaderns Crema (1996)

Però sobretot em fascina com capta l'ànima de les persones, com és capaç d'indagar fins a les profunditats de l'esperit per parlar-nos de com són, de com no som, i sobretot del que sentim…

- **La moralitat dels nostres actes qui els jutja?**

El llibre s'inicia amb un curiós afer. Madame Henriette ha estat infidel al seu marit i marxa amb un jovenet que va coneixia només d'un dia. A l'hotel on s'allotja ella, el personatge de Zweig, i la anciana anglesa Mrs. C., entre d'altres famílies es dispara l'alarma i és un tema freqüent de conversa.
Però no tothom té la mateixa opinió al respecte: per a Zweig (o el personatge que fa parlar en nom seu i del que no sabem el nom) té el parer que no s'ha de condemnar la moralitat de les persones, qui som nosaltres per jutjar els actes d'aquesta mare i esposa? S'inicia en aquest moment una trifurca verbal amb uns altres personatges que no entenen l'opinió de Zweig, ells creuen que és de dona sensata el que ha fet la senyora Henriette, és a dir, abandonar a dos fills i a un marit. Però Zweig defensa que a ell això li és igual i que si es trobés per Niça a la senyora la saludaria sense cap problema.

- **La veritable història**

La veritable història, no és altra que el relat que Mrs. C. explica a Zweig. Una anècdota que li va passar a Montecarlo després de la mort del seu marit. Una història d'amor? d'amor platònic? entre ella i un jove polonès i és que *tota delicadesa ens produeix un efecte saludable*.
Però no vam dir-nos res més. Després d'aquell moment d'exaltació sentimental, qualsevol paraula hauria semblat banal.

—Vint-i-quatre hores en la vida d'una dona,
traducció de Jaume Vallcorba, Quaderns Crema (1996)

- **L'amor al joc**

També té paraules per a les passions, en aquest cas tracta la ludopatia, fantàstica explicació:

Aquella mateixa cara que dues hores abans havia vist radiant de gratitud, il·luminada per l'aura de la gràcia divina, i que ara novament es consumeix amb convulsions en tots els jocs infernals de la passió.

—Vint-i-quatre hores en la vida d'una dona, *traducció de Jaume Vallcorba, Quaderns Crema (1996)*

- **Mals d'amor o dolors de l'esperit**

I com no podia faltar en tot bon relat que s'apreciï, els mals d'amor també hi han de ser presents, però alhora connectat amb una de les teories més nietzschianes: l'esperit apol·lini versus l'esperit dionisíac. Eros vs. Thànatos. La vida contra la mort!:

Em vaig sobreposar de seguida, pensant que tot dolor és covard perquè intercedeix davant del poderós imperatiu vital que sembla enganxar-se'ns a la carn més intensament que tot dolor no ho fa a l'esperit.

—Vint-i-quatre hores en la vida d'una dona,
traducció de Jaume Vallcorba, Quaderns Crema (1996)

I per últim i no per això menys magnífica cita aquestes línies que ens parlen sobre com sanar la nostra ànima, sobre el pes que duen, sobre allò que inevitablement arrosseguem perquè no ens en podem desempallegar tant fàcilment i que a pesar del temps que passa la càrrega no és menys feixuga, sinó igual o més pesada:

Quan t'hagis tret la pedra de l'ànima, posa-la amb tot el seu pes damunt del passat impedint que torni així a aixecar-se.

—Vint-i-quatre hores en la vida d'una dona,
traducció de Jaume Vallcorba, Quaderns Crema (1996)

Per: Àlex Agustí, https://labarbanofaelfilosof.wordpress.com

***

Aquesta novel·la curta va ser publicada primer en anglès i editada posteriorment a Leipzig el 1926. En la seva primera edició va aparèixer amb dos relats, dins d'una trilogia titulada ***Confusió de sentiments***, on es tractava el tema tabú de l'homosexualitat i plantejaments de tall feminista. Els fets narrats en la història transcorren, segons se'ns indica en el primer paràgraf, deu anys abans de la guerra (Primera guerra mundial).

Vint-i-quatre hores en la vida d'una dona és una novel·la de fi traçat literari, on destaquen algunes descripcions memorables. És una novel·la de tall psicològic, que tracta el tema de la voluntat i les seves febleses, de la por a ser dominat per la immediatesa i la força de passions desconegudes que puguin anul·lar el control de la voluntat. També es podria considerar una novel·la d'amors tortuosos, prohibits i nocius.

La història comença amb un succés imprevisible que passa al tranquil i relaxat escenari d'un hotel de la Riviera proper a Montecarlo: Mme Henriette, refinada i respectable dona d'un comerciant i mare de dues nenes, s'ha fugat amb un atractiu jove francès allotjat a l'hotel, el qual només coneixia des del dia abans.

La tranquil·litat dels set hostes de la pensió es veu alterada per aquest incident, inadmissible des de la seva moral burgesa, i durant el dinar es desencadena una discussió acalorada, fins i tot violenta, en la qual es condemna la conducta dissoluta i inconscient de Mme. Henriette. Tots coincideixen a condemnar els fets, excepte un dels allí presents, que és precisament el que explicarà la història, el narrador de la mateixa. Davant les crítiques dels seus contertulians, el narrador defensa l'honor de la dama, sostenint que la manera en què va obrar demostra en realitat més valentia i franquesa que el d'aquelles dones que se sotmeten a una vida que les asfíxia i les fa desgraciades (pag. 14: "trobo més digne que una dona cedeixi al seu instint, lliure i apassionadament, que no, com passa en general, enganyi al marit sense que ell ho sàpiga"). La seva atrevida opinió anima la distingida dona anglesa, Mrs. C. a pronunciar-se sobre l'assumpte, qüestionant més aviat a l'atrevit contertulià sobre la fortalesa de la seva defensa, i la qüestió plantejada en els termes següents: pot llançar-se, una dona qualsevol, innocentment, a una aventura moguda per un impuls desconegut, per una força que la fa actuar d'una manera que jutjaria impossible una hora abans de fer-ho, i de la qual cosa no se la pot fer responsable?

Aquest detonant, que només ocupa unes poques pàgines a l'inici del llibre, és en realitat una excusa literària de l'autor per donar pas a la veritable història, la que explicarà Mr. C. precisament a l'únic que ha defensat a Mme Henriette. Ella necessita explicar el que ha callat durant més de vint anys: les vint hores més tortuoses de la seva vida, que ha mantingut en secret durant tots aquests anys. Ara, però, sent la necessitat de parlar-ne, i no és casual l'elecció del seu confident: sap que ell no la jutjarà ni a condemnarà, ni li farà cap retret, i tampoc busca el seu consell ni la seva aprovació.

En realitat, només necessita ser escoltada i escoltar-se a si mateixa relatar el que havia passat, posar ordre a les seves idees, expressar-ho per primera vegada. Per això el convida a pujar a la seva habitació de l'hotel, i en la més estricta intimitat li relata el que va passar un dia de la seva vida de vint anys enrere: igual que Mme. Henriette -de qui en realitat no coneixem res- ella mateixa també va arriscar la seva vida, en aquest cas per "ajudar" a un desconegut, un jugador que aquella nit ho havia perdut tot en el joc. Però darrere de la lloable intenció de salvar-li la vida a un home que estava a punt de suïcidar-se, el que Mr. C. descobreix amb por, a mesura que va posant en ordre aquest record, és que hagués estat capaç de sacrificar-ho tot per un desconegut: la seva fortuna, el seu honor, la seva reputació. (Pag. 82: "Si

aquell home m'hagués abraçat i m'hagués demanat que li seguís fins a la fi del món, no hauria vacil·lat a deshonrar el meu nom i el dels meus fills. (...) No hi ha baixesa que no hagués fet per ell . (...) Passaria amb ell aquella nit i també les següents ..., totes les que ell volgués, tot el temps que ell volgués".

El contingut de la confidència em planteja una qüestió: el que espanta a Mr. C. és precisament el descobriment que hagués estat capaç de posar-se en les mans d'un altre, d'un desconegut, i de sotmetre a la seva voluntat i els seus capricis, abandonant la seva vida segura i estable per deixar-se arrossegar per un instant de passió. Ella està disposada a acceptar la seva posició de víctima en una relació de la qual ni tan sols pot imaginar els límits.

Crida l'atenció la utilització dels temps que fa Zweig en aquest relat. A la primera part de la història, la que fa referència a la fugida de Mme. Henriette, hi ha un temps present que podríem qualificar de trencat, en tant que trenca amb el que és esperable i previsible, i que apunta a un futur més que incert. D'altra banda hi ha una presència constant del passat, protagonitzada per Mr. C., que rememora un succés fosc del seu passat, que s'ha mantingut en secret fins ara. Les dues històries conflueixen en aquest punt inquietant en què els temps deixen de marcar una diferència, aquesta espècie de triangle de les Bermudes, on passen fets inexplicables que tenen a veure amb un funcionament estrany de l'espai i del temps. El maneig de temps, de vides i d'històries, aquí és un recurs literari que utilitza Zweig per posar de manifest que, amb més de vint anys de diferència entre el que ha passat a una i una altra dona, el problema que es planteja és el mateix, manté la mateixa vigència social i moral, perquè el conflicte plantejat arrenca d'aspectes consubstancials de la subjectivitat humana que estan més enllà de qualsevol època.

Però hi ha una particularitat en la història passada i rememorada de Mrs. C.: precisament aquesta llunyania en el temps li ha permès realitzar certa elaboració dels fets i distanciar-se emocionalment, i per això pot parlar-ne, analitzar els seus actes i valorar-ho amb més fredor.

Hi ha una estructura que insisteix i gira al voltant de dos elements gairebé pendulars en el relat: un és la rebel·lia, la insubmissió i l'altre la por. Les dues protagonistes són dones que fan alguna cosa que no haurien de fer perquè es rebel·len a una situació determinada: una, suposadament a un matrimoni que no la satisfà, l'altra, moguda per l'altruisme, vol evitar que un desconegut se suïcidi, pretén salvar una vida que s'ha condemnat a la perdició. Són, en certa manera, dues heroïnes en el sentit clàssic dels contes, quan assumeixen la funció d'esdevenir insurgents davant la llei i la moral que governa els seus mons, ja que posen en risc la seva pròpia vida en l'intent. I en relació amb aquesta posició de valor i rebel·lia, hi ha l'altre element, que només coneixem en el cas de Mrs. C.: la por a alguna cosa desconeguda que la impulsa a la seva pròpia perdició i que provoca el descontrol absolut de la seva voluntat, arribant a l'extrem de abandonar-se a la voluntat d'un altre. De l'atreviment a la perdició ... Hi ha un punt en què la vida, que era serena, segura i afable, es posa en perill i deriva al naufragi. I després d'això ja res és igual que abans, però no per l'acte comès en si, sinó per la por a aquesta força desconeguda i interna capaç de fer perillar tota la vida en qüestió d'hores.

I se'm planteja una última qüestió arran d'aquesta última observació: ¿en què consisteix aquesta força demoníaca ?, on radica la seva força? I ..., ja que en els dos casos relatats es tracta de dones, té alguna relació amb una dimensió femenina de l'ésser humà, independentment de ser un home o una dona qui l'experimenti?

Per Conxa Miralles: https://deletreados.wordpress.com

BIBLIOTECA BAC DE RODA
C. d'en Bac de Roda, 1 bis.
08510. Roda de Ter.
Tel.: 938540077.
A/e:b.rodadeter.br@diba.cat
Web: www.rodadeter.cat/biblioteca
Facebook: www.facebook.com/BibliotecaBacdeRoda
Biblioteca Virtual: http://bibliotecavirtual.diba.cat

BIBLIOTECA
BAC DE RODA

© Biblioteca Bac de Roda, 2015